

Řecká próza 19. století

Literární seminář I
podzim 2015

Nicole Votavová Sumelidisová

Bibliografie – román jako žánr:

Michail Bachtin, *Román jako dialog*, přel. D. Hodrová, Praha 1980

Daniela Hodrová, *Hledání románu: kapitoly z historie a typologie žánru*, Praha 1989.

D. Mocná, J. Peterka a kol., *Encyklopedie literárních žánrů*, Praha 2004.

Termín:

Původně označení pro vypravování ve formě lingua romana, tj. v lidovém románském jazyce (vs. prestižní poezie v latině)

Charakteristika:

- dlouhé fiktivní vyprávění v próze (x antika, středověk)
- nejuniverzálnější žánr novodobé epiky
- dialogický žánr – vícehlasný, více postav, více rovin, více linií
- vývoj postav
- otevřený jiným žánrům (vstřebávání x romanizace ostatních žánrů -

Bachtin)

- polyfunkční – disponovaný k různým účinkům:
- zaměření na různé skupiny čtenářů - množství subžánrů

Bibliografie – antický román

Luciano Canfora, *Dějiny řecké literatury*, přel. D. Bartoňková a kol., Praha 2001 (str. 605–610).

Silva Fischerová, Antický román jako populární literatura?, *Slovo a smysl* 20, 52–78.

Tomas Hägg, *The Novel in Antiquity*, Berkeley 1991.

Jaroslav Ludvíkovský, *Řecký román dobrodružný. Studie o jeho podstatě a vzniku*, Praha 1925.

Ben E. Perry, *The Ancient Romances*, Berkeley 1967.

Bryan P. Reardon, *The Form of Greek Romance*, Princeton – Brill 1991.

EPOS vs. ROMÁN

Michail Bachtin: základní charakteristika eposu v kontrastu k románu

- předmětem eposu je **absolutní minulost** vs. **vzpomínky** hrdiny či autora
- zdrojem eposu je **národní tradice** předávaná **ústním podáním** vs. **obyčejní**, i když idealizovaní, hrdinové, rozvoj **písemnictví**
- epický svět je oddělen od současnosti **absolutní epickou distancí** vs. **zpochybnění hodnot** (i žánru eposu)

ANTICKÝ ROMÁN

On a ona, oba krásní, dobří a nevinní, jsou rozloučeni nepřízní osudu. Všechny tři díly světa, Asie, Evropa i Afrika, se stávají svědkem protivenství, která se jim stavějí v cestu. Loupežníci, váleční nepřátelé, mocní tohoto světa a kuplíři, vše se spikne, aby činilo úklady nevinnosti a připravovalo znovu a znovu překážky vzájemnému shledání. Žalář, ponížení, bitvy, otroctví, nebezpečství, z něhož se unikne na samém prahu smrti, k tomu přemíra citu, slzy, přísahy, zoufalství a radost, při níž se omdlévá, to se opakuje v každém románě s podivuhodnou vytrvalostí.

(Jaroslav Ludvíkovský, *Řecký román dobrodružný. Studie o jeho podstatě a vzniku*, Praha 1925, s. 4)

EPOS A ROMÁN (Thomas Hägg)

1) motivy:

a) základní motivy, dějová linie

(rozdělení a shledání dvojce, nástrahy, cesta a bloudění)

b) vedlejší motivy:

sen, věštby

2) narativní techniky:

- převyprávění děje v závěru
- ich forma
- in media res
- popis paralelních událostí
- způsob vyvolávání napětí
- úloha věšteb – posunutí děje

Charakteristické znaky antického románu

- „multižánr“
- intertextualita
- prozaická forma
- ich-forma i er-forma
- hlavní postavy: dvojce milenců, idealizace
 - osudy hrdinů řízené bohyní Tyché
 - mediteránní prostor
 - topoi:

TOPOI

- první setkání – důležitost smyslů, zejména zraku
- láska jako náhlá rána či nemoc
- výjimečná až božská krása obou hrdinů
- ústředním motivem cesta
- bouře a ztroskotání/přepadení piráty či lupiči
- zdánlivá smrt a pohřbení
- exotická místa
- panovnická sídla
- bitevní střety
- ekfrazie
- čistota a neposkvrněnost
- podrobně popsané slavnosti na počest bohů a vzývání božstev
- shledání hrdinů
- závěrečná anagnorize rodičů a dětí

SEMINÁRNÍ PRÁCE

- byzantský román
- historický román – vzory, příklady, cíle
- pikarský román
- parodie – *Η Πάπισσα Ιωάννα*
- *Θάνος Βλέκας* a jeho role ve vývoji řeckého románu
- *Λουκής Λάρας* a jeho role ve vývoji řeckého románu
- Γιάννης Ψυχάρης a *Το ταξίδι μου*
- *Ηθογραφία* a pronikání realismu do řecké prózy
- Sociální/městský román – nová témata
- Symbolismus v próze: *Το φθινόπωρο*

BYZANTSKÝ ROMÁN - bibliografie

Roderick Beaton, *The Medieval Greek Romance*, 2nd edition, London 1996.

Růžena Dostálová, *Byzantská vzdělanost*, 2. vydání, Praha 2003.

EPOS *DIGENIS AKRITAS*:

2. století

kombinace lidové a umělé tradice

podle R. Beata autor napsal epos v Konstantinopoli, generace po 1071 (

chytit život na východě i místní lidovou tradici – akritovské písně,

é o

hánové prvky)

зык smíšený – Escorial i Grottaferrata

tnáctislabičný jamb i próza

os nebo román?

EPOS *DIGENIS AKRITAS*:

podobný námět jako západní národní eposy (Cid, Roland):

boj proti jinověrcům, hrdina bojující za vlast

oblast Anatolie

části:

příběh rodičů: arabský emir a dcera byzantského vojevůdce

Digenis Akritas (nadpřirozené schopnosti, únos nevěsty, Amazonka,

saře (Basileios II.?), palác v poušti, nemoc a smrt)

epos nebo román?

LITERÁRNÍ TRADICE, ze které epos vychází

- lidové písně akritovského cyklu
- životy svatých
- helénistické romány
- anonymní *Život Alexandra Velikého*
- Homér

LIDOVÉ PÍSNĚ O AKRITĚCH

- *akrité* – strážci hranic
- události 9. století – boje s Araby
- Pontos a Kappadokie
- epické písně – patnáctislabičný jamb
- nejstarší *Píseň o Armurisovi*, zapsaná v 15. století
- zápis většiny od konce 19.st.

ŽIVOTY SVATÝCH

Společné prvky s eposem:

- obšírné vyprávění o rodičích
- o okolnostech jeho narození
- odmítnutí světských poct, život v samotě
- nadpřirozené vlastnosti
- pozůstalí kolem lože umírajícího
- umírá bez potomků

HELENISTICKÉ ROMÁNY

Verze E i K mají řadu prvků přejatých z románů **Achillea Tatia** a **Héliodóra**

- prolog věnovaný tématu lásky
- popis paláce (omezeno v E)
- rozsáhle ekfrazé v K

ŽIVOT ALEXANDRA VELIKÉHO

- populární anonymní helénistický příběh
- popis smrti hrdiny
- banální příčina
- hrdina umírá mladý
- jednotlivé fáze:
 - povolává své druhy k loži a vypráví jim o svých hrdinských činech
 - jeho žena chce zemřít s ním
 - umírají společně, bezdětní

HOMÉR

Sporadické odkazy na Homéra (*Ilias* – hrdinové) mají doložit příslušnost k literární tradici.

1. osoba - *Odysseia*

ROMÁNY 12. STOLETÍ

- obdobná dějová linie i hrdinové jako u antického románu
- neurčitá, předkřesťanská minulost, téměř žádné zmínky o Byzanci
- téměř žádné zmínky o křesťanství
- hrdinové – strnulé neměnné typy
- láska jako utrpení
- hrdinové pasivní – řízení Tyché
- časté popisy a ekfrazy
- verš – dvanáctislabičný jamb
- jazyk - smíšený

Nikéatas Eugenianos: *O lásce Drosily a Charikla*

- vzorem román Theodora Prodroma o Rodantě a Dosiklovi - učitel
- polovina 12. století

ROMÁN 14. A 15. STOLETÍ

a) původní tvorba

- pohádkové motivy
- hrdiny princ a princezna
- láska je naplněna
- nešťastný konec nebo dočasné odloučení
- krutá dobrodružství
- pomoc ženy, která tragicky zemře

- jazyk smíšený
- politický verš

Četba: Nikétas Eugenianos: *O lásce Drosilly a Charikla*, přel. R. Mertlík, Praha 1987 (1. a 7. kniha).

ROMÁN 14. A 15. STOLETÍ

b) překlady nebo parafráze západních veršovaných románů

- rozdíl v motivaci hrdinů
- jazyk smíšený
- politický verš

Vitsentzos Kornaros: *Erotokritos* (17.století)

- krétská renesance
- synkretická kultura
 - rytířská kultura
 - krétský dialekt
- patnáctislabičný jamb

PRÓZA V DOBĚ OSVÍCENSTVÍ

OSVÍCENSTVÍ

17. a 18. století

- **konec rytířské kultury**
- **Cervantesova parodie**
- **děj románů přenesen do měst**
- **do popředí střední třída**
- **próza – soukromé čtení (x přednes veršovaných románů)**

První novořecký román:

Νικόλαος Μαυροκορδάτος: *Φιλοθέου πάρεργα* (1718)

1. otázka: Jaký má být jazyk románu?

2. otázka: O čem má román být?

ZÁSADNÍ VLIV NA ROZVOJ NOVOŘECKÉ PRÓZY MAJÍ
PŘEKLADY A ADAPTACE
ZÁPADNÍ LITERATURY:

- řada překladů osvícenských textů (popularizace vědy, *Encyklopedie*),
Vznikají i „řecké“ encyklopedie

- romány:

a) **milostné romány**: propojení s politickou tematikou (hrdina bojuje
za nezávislost vlasti)

b) **satirické, pikarské romány**, kritika mravů

- velká obliba **epistolárního** románu

Překlady:

René Le Sage: **Gil Blas** (1715): různorodé charaktery, Molière

: **Candide, čili Optimismus** (1759) – Αγαθούλης:

tu morálně čistého, naivního mladíka Candida odhaluje kvůli absolutní nepravděpodobnost soudů či loupeživost válek. Voltaire zde také rozvíjí téma úvahy o nekritickém optimismu daném vírou v Boží prozřetelnost, kde je dána přednost před racionálním přístupem, před rozumem.

Adaptace:

Κυριό του 1789: nápodoba francouzského románu **Kulhavý d'ábel** (autor René Le Sage. Řecký román přenesen do Bukurešti, Mustafa a d'ábel nahlíží do domů, odsouzení tmářství šlechty, absolutismu.

Úvahy o novodobý řecký román, obvykle neměly úspěch.

Nejméně ještě nebyli připraveni na četbu filozofických děl a satir mravů.

Na témata stále zůstávají **milostné prózy**.

Milostné prózy

Překlady:

Rigas Velestinlis Ferreos: překlad povídek z francouzštiny: **Σχολεῖον των Ντελικάτων εραστών**, 1790 (autor: Rastif de la Bretton)

Vyjadřuje pokrokové názory francouzské inteligence (požadavek opravdové Lásky, nutnost reformy společnosti) pro fanariotskou společnost ještě nepřijatelné (štěstí kladeno nad čest).

Σχολεῖον των ντελικάτων εραστών: ήτοι βιβλίον ηθικόν περιέχον τα περίεργα συμβεβηκότα των ωραιότερων γυναικών του Παρισίου, ακμαζουσων κατά τον παρόντα Αιώνα.

/ Εκ της Γαλλικής διαλέκτου νυν πρώτον μεταφρασθέν παρά του Ρήγα Βελεστινλή Θετταλού. Εν Βιέννη της Αουστρίας: Εκ της Τυπογραφίας Ιωσήπου Βαουμειίστέρου, 1790.

Původní tvorba:

Έρωτος αποτελέσματα, autor nejistý, 1792, situováno na dn. Ukrajinu a do Konstantinopole, střídmy přístup; **první původní řecké povídky.**

ROMANTICKÝ ROMÁN

EPISTOLÁRNÍ ROMÁN

- dopisy **Pierra Abelarda a Heloisy** (12.st.)
- **Portugalské listy** (17.st., anonymně)
- J. W. Goethe: ***Utrpení mladého Werthera*** (1774)

-

SENTIMENTALISMUS **(součást preromantismu)**

- Jeho základní premisou je Lockova myšlenka, že pravdivý obraz vnějšího světa tkví v lidském vědomí a nevědomí ne ve vnějším světě samém. Z toho sentimentalisté vyvozovali, že všechno konání je podřízené subjektu. Obrazný život – fantazie více než skutečnost – realita.

ROMANTISMUS – obecná charakteristika

- konec 18. století – 1. polovina 19. st.
- formování národního povědomí „malých národů“, osvobozenecká hnutí
- klasicismus, osvícenský didaktismus a racionalismus x obrazotvornost a citovost
- racionalismus x náboženská víra
- mimésis (nápodoba vzorů) x fantazie a inspirace

René Wellek: „[...]the following three criteria should be particularly convincing, since each is central for one aspect of the practise of literature:
imagination for the view of poetry (způsob tvorby)
nature for the view of the world (způsob ztvárnění)
and **symbol** and **myth** for poetic style.“

CHARAKTERISTICKÉ RYSY ŘECKÉHO ROMANTICKÉHO ROMÁNU

- román jako žánr převládá (objevují se i povídky)
- pestrost subžánrů (epistolární, historický, pikarský, mravoučný)
- katharevusa (dimotiki v dialozích)
- milostné příběhy s cestováním (dědictví antiky a středověku)
- hrdina je ideál
- kritika současného stavu společnosti (rozčarování)
- realistické prvky (popis charakterů a mravů)

PANAGIOTIS SUTSOS: *Ο Οδοιπóρος* (*Poutník*, 1931)

- závěr řeckého veršovaného románu
 - jazyk: vývoj, přepracování
 - patnáctislabičný jamb
 - charakteristická romantická zápleтка
 - řecké prostředí
-

PANAGIOTIS SUTSOS: *Ο Λέανδρος* (1934)

Forma

- epistolární román – 4 osoby (Leandros, Koralia, Charilaos, Eufrosyni)
- ke konci deníkové záznamy (Werther)
- nesnaží se navodit dojem autentického rukopisu
- citace z romantických autorů (Lamartin, Racine, Chateaubriand), i antických

Romantické prvky

- wertherovský“ děj
- člověk - příroda

PANAGIOTIS SUTSOS: Ο Λέανδρος (1934)

Realistické prvky

- kritika společnosti, politická kritika, postavení žen
(osvícenství, Ugo Foscolo: *Poslední listy Jakuba Ortise*, 1802)

„[Ο Λέανδρος] embaίνει εις καταγώγια πολιτικής μηχανορραφίας και τα ζωγραφίζει τόσον ζωηρά, ωσάν και αυτός να ελάμβανε μέρος, εγκωμιάζει ενίοτε τους δυνατούς της ημέρας, ωσάν να επεθύμη να γείνη σύμβουλος.“

Pozdější kritika:

„σελίδας περιέχουσας υγιή ηθικήν πολιτικήν, [...] δεν εγράφησαν φλογερότεραι σελίδες κατά του ψεύδους των [πολιτικών]“.

Παλαιά αθηναϊκή σχολή
Α΄ Αθηναϊκή σχολή
Αθηναϊκή ρομαντική σχολή

Παναγιώτης Σούτσος (1806-1868)

Αλέξανδρος Σούτσος (1803-1863)

Α. Ρ. Ραγκαβής (1809-1892)

Helénocentrismus 19. století

- antievropeismus > helénocentrismus
- *εκνευρισμένη τάση προς την επίδειξη των εθνικών αρετών*

(Κ. Δημαράς, *Νεοελληνικός διαφωτισμός*, Αθήνα 1977, σ. 388.)

- **Dvě základní roviny nebezpečí, které přináší západní kultura:**

- ohrožení tradiční morálky
- je v rozporu s potřebou pozvednutí národního sebevědomí

- **Podněty:**

a) politika mocností

b) nekritický filhelénismus

*Η Ελλάς ουδ' Δύσιν εστίν, αλλ' εστί **καθαρά καθαρωτάτη** Ελλάς, και τον πολιτισμόν αυτής οφείλει εξ αυτής της Ελλάδος λαμβάνειν [...] παν τι μη εκ των σπλάχνων αυτών του έθνους εξερχόμενον, εστίν οθνείον και βλαβερόν, πας πολιτισμός οιοσδήποτε, μη απορρέων εξ αυτής της φύσεως και των ηθών αυτού του έθνους, αλλ' επιβαλλόμενος, η λάθρα εισαγόμενος έξωθεν εις αυτό, εστίν **ολέθριος προς το έθνος**.*

(Κ. Φρεαρίτης, 1855, citon 堯o podle Π. Βουτουρήs, Ωs ειs Καθρέπτην, Αθήνα 1995, σ. 23.)

Ženy – čtenářky (ohrožení rodiny a mravnosti)

Εκείνες των οποίων οι γονείς αδιαφορούσανε εμάθανε λίγα γκρεκικά, τα οποία τους χρησιμεύουνε στο σπίτι του ανδρός τους καθ' εορτή, να κατακίζουν κανένα εκκλησιαστικό βιβλίο. Οι άλλες όπου εσταθήκανε στα δημόσια σχολεία, εμάθανε να διαβάζουν μ' ευκολία όχι μόνον τα γκρέκικα, αλλά και τα ιταλικά γράμματα, και τούτες δίδουνται στα μυθιστορήματα.

(Α. Λασκαράτος, Τα μυστήρια της Κεφαλλονιάς, in Άπαντα, Α', 1959, 79.)

(κάπα)-ίζω = τραυλίζω

George Sand (1804-1876)

Negativní vliv překladů západních románů

[...] η ανάγνωσις των πλειοτέρων μυθιστορημάτων εξάπτει (dráždí) την φαντασίαν, φθείρει πολλάκις και νουν και καρδίαν και εμποιεί αισθήματα βλαπτικά της τε υγείας και ηθικής των αναγνωστών [...]. Κατά τας παρατηρήσεις δε πολλών ιατρών, η ανάγνωσις των μυθιστορημάτων είναι μία των αιτιών της μανίας και του υστερισμού παρά ταις κυρίας. Αλλά έως πότε αυτός ο κάκιστος πιθηκισμός [...] θα κρατώσιν ημάς ούτω ταπεινούς και χαμαιζήλους και ματαιόφρονας; καιρός πλέον ν' ανανήψωμεν και Έλληνες και Εληνίδες.

(Δ. Ι. Μαυροφρύδης, *Φιλίστωρ* 1, Μάιος 1861, 417418.)

Τα χρέη του Υμεναίου είναι χρέη αληθή, και η διαγωγή (chονάνί) της μητρός επηρεάζει την τύχην των τέκνων. Η εύκολος ηθική την οποίαν ζητούσι να παρεισάξωσιν εις την Ελλάδα ευρωπαϊκά έθιμα και ήθη! ηθική, ω Κοραλία μου, αποβαίνουσα πάντοτε προς δυστυχίαν των γυναικών και προς διαφθοράν της κοινωνίας.

(Π. Σούτσος, *Ο Λέανδρος*, Ναύπλιο 1834, σ. 26.)

Negativní vliv překladů západních románů

Μην επιτρέπετε εις τας θυγατέρας υμών να αναγιγνώσκωσι μυθιστορήματα, διότι και τα άριστα των μυθιστορημάτων διδάσκουσιν ληληθότως (skrytě) ψευδείς ιδέας περί της κοινωνίας και του βίου. Η νεανίς υπανδρευομένη απογοητεύεται βλέπουσα τον σύμβιον αυτής ουδόλως ομοιάζοντα προς τον άνδρα, τον οποίον η φαντασία της έπλασεν εκ της αναγνώσεως των μυθιστορημάτων. Υπάρχουσι δε παραδείγματα ότι τούτον έγινεν αιτία της δυστυχίας και του αίσχους (hanby) πολλών γυναικών.

(Π. Ι. Φέρμπος, Οδηγός ελληνοπρεπούς συμπεριφοράς, Αθήνα 1898, σελ. 1112.)

Dialog zastánců a odporců románu

Περί των κακοήθων άρα μυθιστοριών ουδεμία διχογνωμία, αποφεύγομεν μεν αυτάς ως τους μαινομένους του Κοραή, αλλ' μετ' αυτών δεν παραδίδομεν εις το πυρ και τας χρησίμους, ως δεν παραδίδομεν εις αυτό και όλα τα σήμερον εκδιδόμενα ελληνιστί βιβλία, διότι μετ' αυτών συνεδημοσιεύθησαν και τα βλάσφημα Μυστήρια της Κεφαλλονιάς. Κατά τι και δια τι ο Αυθέντης του Μωρέως του Κ.Α.Ρ. Ραγκαβή, πατριωτικώτατον επεισόδιον της ιστορίας της Πελοποννήσου του ΙΓ' αιώνος, ή ο Θάνος Βλέκας του Κ. Π. Καλλιγά, ευφυστάτη (ducharlný) μαστίγωσις των παρεκτροπών της καθ' ημάς πολιτείας και κοινωνίας, φθείρουσι τα ήθη της Ελληνίδος νεολαίας;

Πανδώρα 7, 1856-1857, σ. 139.

Požadavek na vznik „národního“ románu

*Είναι λοιπόν κατεπείγον να αντιστρατευθώμεν εις την ολεθρίαν επιρροήν του ξένου μυθιστορήματος, δημιουργούντες το **εθνικόν μυθιστόρημα** [...] ας προφυλάξωμεν λοιπόν τα τέκνα ημών, ας προφυλαχθώμεν ημείς αυτοί των εκ της εσπερίας προερχομένων δηλητηριωδών εκείνων αναγνωσμάτων.*

A. Ζανετάκης Στεφανόπουλος, *Προλεγόμενα στο Άγιος Μηνάς. Ποίημα λυρικοεπικόν*, Αθήνα 1860, σ. 85.

*Εκ της νεωτέρας λοιπόν ιστορίας ημών, ας αντλήσωμεν παρθένους και **εθνικάς υποθέσεις!** Ας αποσκορακίσωμεν (vymýtit) της ξενικής μυθιστορίας τα σκαιά βατταρίσματα (žvanění) τα δηλητηριάζοντα την ψυχήν! Ας κρούσωμεν νευρωδέστερον και ανδρικώτερον την φόρμιγγα (lyra), απαθανατίζοντες τους ήρωές μας και απαθανατίζοντες συγχρόνως μετ αυτών.*

(I. Θ. Ορφανίδης, *Προλεγόμενα στο Άγιος Μηνάς. Ποίημα λυρικοεπικόν*, Αθήνα 1860.)

Jakob Philipp Fallmerayer (1790–1861)

Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος (1815–1891)

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους (od 1860)

Hledání „národní literatury“:

- Erotokritos
- Poémy na vlastenecká témata
- Drama:

Πατρίς και Πίστις, Θρησκεία και Ελευθερία, ιδού οι δύο πόλοι του άξονος, περί ον θέλει στρέφεται το νεόν ελληνικόν δράμα.

Δ. Ν. Βερναδάκης, Προλεγόμενα περί εθνικού ελληνικού δράματος, στο *Δράματα*, τ. Α΄, Αθήνα 1903.

Η κωμωδία πρέπει να μιμῆται καλῶς τα ἠθη και ἔθη και την διαγωγῆν του ἔθνους δια το οποίον γίνεται [...] Οι κυριώτεροι χαρακτήρες των αρετών και κακιών είναι βέβαια οι αυτοί εις όλα τα ἔθνη, αλλά είναι και τινες τροπολογίαι, και περιστάσεις του δράματος, αι οποίαι συμμεταβάλλονται κατά την αγωγήν, και την διοίκησιν, και τας γνώσεις τούτου ἢ εκείνου ἔθνους.

Κ. Οικονόμος, *Ο φιλάργυρος του Μολιέρου*, Αθήνα 1970, σ. 25.

Historický román

- Objevuje se v polovině 19. století
- Reaguje na požadavky
 - ελληνικότητας
 - αληθούς ιστορίας

Referát – historický román Michaela Tsima

Ιάκωβος Γ. Πιτσιπίος

(Πιτζιπιός, 1803-1869?)

- 1803 Chios
- Ιερός Λόχος, Dragatsani (dn. Rumunsko), červen 1821
- Paříž, Oděssa, Ermupoli (Η ορφανή της Χίου), Konstantinopol, západní Evropa
- První řecké romány
- Časopisy s filologickým, náboženským a politickým zaměřením
- Μεγάλη του Γένους Σχολή, „Πιτσιπιακά“ (1949)
- Χριστιανική Ανατολική Εταιρεία (zal. 1962)
- Jeho romány nejčtenější v 19. století

Η Ορφανή της Χίου ή Ο θρίαμβος της αρετής

- Ermupoli 1839
- **Προκήρυξη:**

*Ολίγα συγγράμματα των παλαιών Ελλήνων διασώθησαν μέχρι των ημερών μας, εκ του είδους εκείνου, τα οποία οι μεν Ευρωπαίοι ονομάσουσι **Ρωμανά**, οι δε νεώτεροι Έλληνες **Μυθιστορίας**. Εις δε την Καθομιλουμένη Γλώσσαν μας, δεν έχομεν ακόμη κανέν τοιούτο Πρωτότυπον, μολονότι οι Πρώτοι αυτών Εισηγηταί ήσαν οι Έλληνες, ως εκτεταμένως αναφέρει ο αοίδημος Κοραής, εις την υπ' αυτού γενομένην έκδοσιν των **Αιθιοπικών** του Ηλιοδώρου.*

- ηθική ιστορία
- historie ostrova
- slovníček

„Patent“ na novořecký román

- **Ι. Πιτσιπιός, *Η Ορφανή της Χίου* (1834/1839)**
- **Π. Σούτσος, *Ο Λέανδρος* (1834)**

Πρόλογος:

Εις την αναγεννομένην Ελλάδα τολμώμεν ημείς πρώτοι να δώσωμεν εις το κοινόν τον Λέανδρον.

- **Γ. Παλαιολόγος, *Ο Πολυπαθής* (1839)**

Προκήρυξη:

Εις την γλώσσαν μας μεταφράσθησαν τινές μυθιστορίαί, αλλά πρωτότυπον τοιούτου είδους βιβλίον ουδείς μέχρι τούδε έγγραψε....

Velká obliba Pitsipiova románu

- další vydání 1869, 1883, 1929 a dále
- λαϊκό μυθιστόρημα
- úprava pro divadlo 1881
- stínové divadlo: *Ο Καραγκιόζης και Η Ορφανή της Χίου* (M. Xanthos, 30. léta 20. století)
- <https://www.youtube.com/watch?v=PyHQ6ammS5U>

Charakteristika románu

- Nezvyklý rozsah
- Volba oblíbené tematiky
- **Děj:**

Η Ευλαλία χάνει τους γονείς της στις σφαγές της Χίου και την αναλαμβάνει η θεία της Λωξάντρα που έχει δύο παιδιά. Στην οικογένεια αυτή η Ευλαλία παίζει το ρόλο της Σταχτοπούτας.

Εκεί θα συναντήσει τον ειλικρινή Αλέξανδρο και θα ορκιστούν αιώνια αγάπη μεταξύ τους. Η Λωξάντρα όμως κάνει το παν για να χωρίσει το ζευγάρι και να επωφεληθεί από την κληρονομιά της ορφανής. Ύστερα από διάφορες περιπέτειες οι δύο νέοι παντρεύονται, την ίδια μέρα μάλιστα που η Ευλαλία θα γινόταν καλογριά.

Charakteristika románu

- Časoprostor (téměř abstraktní, ale i konkrétnější údaje)
- Nezvykle velké množství postav
- Komplikovaná zápletka (romantické motivy – osiření, ctnosti) s prvkem náhody
- Zkoušky (prokázání mravní síly) – bloudění, zdánlivá smrt, převleky
- Retardace děje: písňe, paralelismy a přirovnání (přírodní jevy, mytologie), romantické popisy
- Spojení tří románových tendencí: antika, romantický prvek, historický román

Postavy

- Vznešená x obyčejná jména
- Velké množství postav
- Stěžejní 3 dvojce

Eulalie – Alexandr

Stefanos – Kornelie

Loxandra - Petros

Ο Πίθηκος Ξουθ και τα ήθη του αιώνας

1848, časopisecky

- realismus
- satira
- dvě roviny: reálná a fantastická > fantastický realismus
- mluvený jazyk

Vliv evropské literatury

- Πιτσιπίος: „σύγγραμμα πρωτοφανές“
- Τέμα: Homér, Lúkianos, Apuleius, Kafka, Bulgakov
- Vliv fantastického románu: Le Sage, *Kulhavý d'ábel* (18. st.)
- Vliv satir na lékaře aj.
- Μ. Περδικάρης, *Ερμήλος* (1817), Γ. Παλαιολόγος, *Ζωγράφος* (1842)

Βολταίροι οι βωμολόχοι, αισχροί οι Μιραβοί,

Ελβέτιοι οι αχρείοι, και Χόβιοι οι στραβοί.

Εις τρόπον, εξ αιτίας τοιούτων μιαρών,

ο κόσμος κατεστάθη έν θέατρον σκληρόν.

Επλήθουν' η κακία, εχάθ' η αρετή,

κι ασέβεια, αθεΐα παντού επικρατεί. (Ερμήλος, Α', α', 17-22)

Ω συμφορά Ελλήνων! σοφός να δυστυχή

και ιατρός αν γένη, ιατρός να ευτυχή! (Ερμήλος, Α', β', 37-38)

Εμμανουήλ Ροΐδης: *Η Πάπισσα Ιωάννα* (1866)

- středověká legenda
- μεσαιωνική μελέτη
- parodie na historický román
- satira na církev (katolická – pravoslavná) a celou společnost
- konzervativní katharevusa
- odsouzení řeckou církví na koncilu 1866

«ως αντιχριστιανικόν και κακόηθες»

Znaky historického románu v Papežce a jejich zpochybnění

- Referát – A. Filippopoulos

Specifika Roidisova stylu

X

historický román

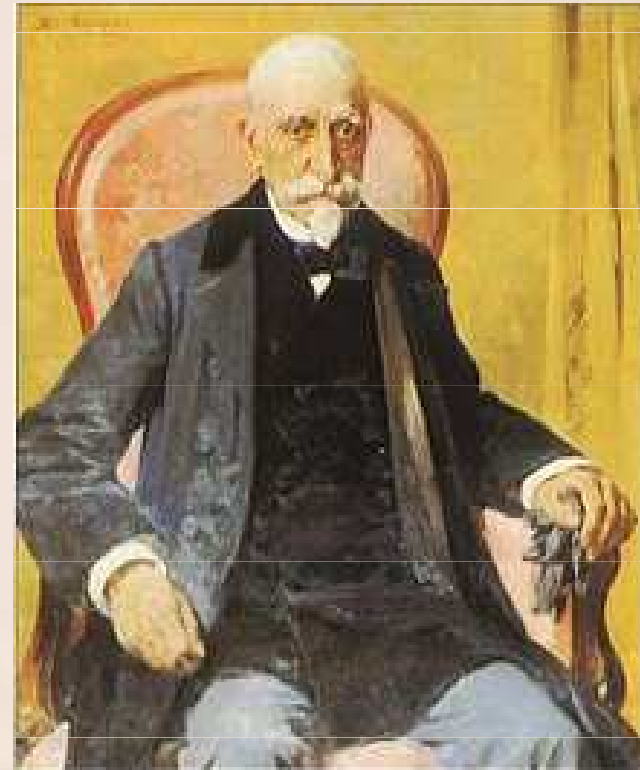
- **spojení konvenčně neslučitelných pojmů, slov, významů:** *εἰς Ἀκυΐσγρανον, πόλιν περίφημον διὰ τὰ ἅγια λείψανα καὶ διὰ τὰς βελόνας*
- **nečekaná přirovnání:** ὑπέπεσε κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας εἰς τὴν μοναστηριακὴν ἐκείνην χαύνωσιν, ἥτις καταλαμβάνει τὰς νεήλυδας εἰς τὰ κοινόβια, ὡς ἡ ναυτίασις τοὺς κατὰ πρῶτον πατοῦντας ἐπὶ πλοίου
- sebereflexce autora
- rozbití celistvosti příběhu
- nezvyklé zacházení s prameny

Směřovná k realismu:

- Kritika společnosti
- Parodie
- *Θάνος Βλέκας* (1855)
- *Η Πάπισσα Ιωάννα* (1866)
- *Λουκής Λάρας* (1879)

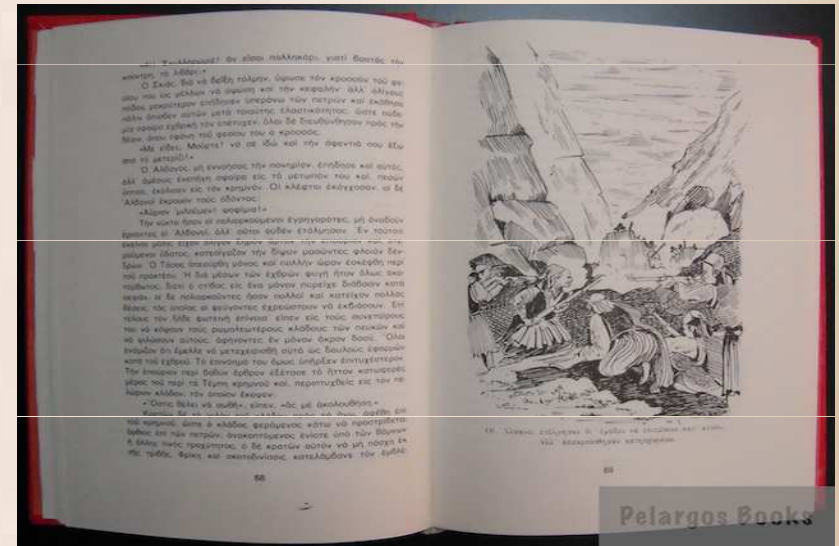
Παύλος Καλλιγάς (1814-1897)

- významná osobnost nového řeckého státu
- právník (zákoníky), univerzitní profesor, ministr zahraničí, ředitel Národní banky
- Smyrna, Terst, Benátky, Ženeva
- od 23 let v Řecku
- hlavní cíl – vybudování nového řeckého státu

Θάνος Βλέκας (1855)

- nové téma: vnitřní správa a organizace řeckého státu
- kritika:
 - anarchie ve správě státu
 - korupce
 - nefunkční právní systém
 - nespravedlivý daňový systém
 - nespravedlivé rozdělování pozemků
 - loupežnictví
 - negramotnost obyvatelstva včetně kléru

Generace r. 1880

Ηθογραφία

- Nikolaos Politis, **folkloristika**, vyhlášení soutěže
- Požadavky soutěže: národní téma, **žánr povídky**
- Ηθογραφία (Λεξικό Τριανταφυλλίδη):

λογοτεχνικό είδος που επιδιώκει να αναπαραστήσει πιστά τις εξωτερικές συνθήκες και τον τρόπο ζωής μιας ομάδας ανθρώπων σε ορισμένο τόπο και χρόνο

- Ηθογραφία = **ρεαλισμός + λαογραφία + διήγημα**
- Realismus, naturalismus – překlad Zolovy **Nany** (1880)

Ειδυλλιακή ηθογραφία

- Γεώργιος Δροσίνης (1859-1951)
- povídka **Αμαρυλλίς** (1885)
- zasvěcení do (idylického) života na venkově
- „reportáž“ z venkova
- povrchný - popisný přístup
- katharevusa s dialektismy

Ρεαλιστική ηθογραφία

- Γεώργιος Βιζυηνός (1849-1896)
- Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης (1851-1911)
- Ανδρέας Καρκαβίτσας (1865-1922)

